

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури імені професора
Олега Мішукова**

**ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ МАЛИХ
ПОЕТИЧНИХ ФОРМ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу, 251-М групи
Спеціальності 014.02 Середня освіта
Освітньо-професійної (наукової) програми
Середня освіта (Мова і література
(англійська))
Наконежна Анна Андріївна

Керівник доктор. пед. наук, професор
Заболотська О.О.
Рецензент канд. пед. наук, доцент
Кострубіна О.В.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК У СЕРЕДНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ	6
1.1. Специфіка навчання вимові в середній загальноосвітній школі	6
1.2. Типи вправ на формування фонетичних навичок	10
1.3. Різновиди малих поетичних форм.....	14
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ МАЛИХ ПОЕТИЧНИХ ФОРМ	18
2.1. Поезія, як засіб формування фонетичних навичок англійської мови	18
2.2. Формування фонетичних навичок за допомогою поетичного матеріалу на уроках англійської мови в старших класах	21
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТКИ	48
Додаток А.....	48
Додаток В	49
Додаток С	50
Додаток D.....	51
Додаток Е	52
Додаток F	54

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства зростає цінність англійської мови як міжнародного засобу комунікації, тому у сучасних реаліях освіти в Україні важливо забезпечити учня знаннями з лексики, граматики та фонетики англійської мови. Учитель повинен розвинути в учнів уміння спілкуватися на іншій мові, під час якого зустрічаються різні норми і моделі поведінки, різний вік і умови спілкування, різні ціннісні орієнтації особистості.

З розвитком комунікативного підходу до вивчення іноземної мови змінилася організація процесу навчання, тому проблема знаходження правильних методів навчання привертає увагу учителів зі всієї країни. Одним із таких методів навчання є використання віршованих матеріалів на уроках англійської мови.

Поезія – це улюблений текстовий матеріал для учнів, і він для них дуже цікавий. Тому робота з ними позитивна та емоційна, як для учнів так і для вчителя.

Автентичний матеріал допомагає досягненню мови та культури різних країн. За допомогою малих поетичних форм вчитель має можливість розширити кругозір учнів та пояснити звичаї, традиції та цінності інших народів світу. Поетичні тексти допомагають збагатити уяву, розвинути творчі здібності. Вони слугують чудовим матеріалом для опрацювання інтонації, ритму та вдосконалення вимови англійської мови. І, врешті-решт, при роботі з поетичними творами вирішується питання, щодо багаторазового повтору висловлювань по одній моделі або сприйнятті одного і того ж слова. Багаторазове повторення вірша не сприймається ненатурально. Усе це відіграє велике значення у створенні соціальної та культурної картини світу школяра.

Проте учителі ігнорують використання віршів і римувань під час уроків англійської мови, або застосовують їх лише на початку уроку, як фонетичну розминку. На жаль, для більшості учителів вся робота зводиться до прослуховування і заучування віршів, а тому школярі нерідко навіть не

розуміють сенсу завченого віршованого твору. Питання щодо використання поетичних матеріалів заслуговує на належну увагу на всіх щаблях навчання, так як, завдяки ним, підвищується ефективність вивчення мовного матеріалу. Саме це і визначає **актуальність** теми кваліфікаційної роботи “Формування фонетичних навичок засобами малих поетичних форм”.

Об'єктом дослідження є формування фонетичних навичок учнів на старшому етапі навчання англійської мови.

Предметом дослідження є процес формування фонетичних навичок засобами текстів малих поетичних форм.

Мета – розробити систему вправ на формування фонетичних навичок на старшому етапі навчання англійської мови засобами текстів малих поетичних форм. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- охарактеризувати особливості формування фонетичних навичок в учнів старшої школи;
- розкрити сутність понять: “фонетична компетенція”, “фонематичний слух”, “інтонаційний слух”, “малі поетичні жанри”;
- здійснити відбір поетичного матеріалу;
- розробити комплекс вправ, що сприяють ефективному формуванню фонетичних навичок на основі малих поетичних форм.

Методи дослідження. У роботі були використані такі методи: вивчення та критичний аналіз літератури з педагогіки, психології та методики викладання іноземних мов; аналіз навчально-методичної літератури з метою дослідження педагогічного досвіду використання фольклорного матеріалу на уроках англійської мови; аналіз та систематизація поетичного матеріалу.

Апробація результатів дослідження. Результати дипломного дослідження апробувалися на: VIII Міжнародній науково-практичній конференції “PRIORITY DIRECTIONS OF SCIENCE AND TECHNOLOGY DEVELOPMENT” (м. Київ, 18-20 квітня 2021), IV Міжнародній науково-практичній конференції “TOPICAL ISSUES OF MODERN SCIENCE, SOCIETY AND EDUCATION” (м. Харків, 1-3 листопада 2021), V Міжнародній науково-

практичній конференції “TOPICAL ISSUES OF MODERN SCIENCE, SOCIETY AND EDUCATION” (м. Харків, 28-29 листопада 2021).

Публікації. За результатами конференцій опубліковано такі статті:

1. Наконечна А.А. Формування фонетичних навичок засобами малих поетичних форм / А. Наконечна // Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18-20 квітня 2021)
2. Наконечна А.А. Фонетичні навички та їх формування на старшому етапі навчання іноземної мови / А. Наконечна // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 1-3 листопада 2021)
3. Наконечна А.А. Поетичний матеріал на уроках фонетики іноземної мови / А. Наконечна // Матеріали V Міжнародній науково-практичній конференції (м. Харків, 28-29 листопада 2021)

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК У СЕРЕДНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

1.1. Специфіка навчання вимові в середній загальноосвітній школі

Фонетична компетенція – це точна вимова звуків мови, яка вивчається, відповідно до норм наголосу та інтонації (темп, тембр, сила голосу, логічний наголос тощо), та розвинений фонематичний слух, що дозволяє розрізняти фонеми англійської мови [3, 5-15].

Лінгводидактика приділяла велику увагу у досліджуванні фонетичної компетентності. Науковцями опрацьовувалися нові методики формування та покращення аспектів мовленнєвого розвитку учня, пропонувалися різні підходи до дефініції змісту фонетичної компетентності.

Головною умовою ефективного і успішного навчання вимові є визначення зон позитивного перенесення та інтерференції, а також визначення можливих труднощів на основі порівняльного аналізу мови, яка вивчається і рідної мови в області слухо-вимовних навичок, включаючи ритміко-інтонаційні засоби мови [8].

Л. Щерба, вважав, що труднощі криються в тих звуках, які є подібними в рідній мові. Тобто можна дійти висновку, що при наявності подібності з фонемами рідної мови збільшується можливість міжмовної інтерференції [35, 96].

Крім того, при визначенні труднощів вимови слід враховувати складності сприйняття і відтворення. Деякі звуки легко сприймаються на слух, але важко вимовляються. Є і такі звуки, які відносяться до легких в ізольованому відтворенні, але стають важкими в інших позиціях. Володіючи теоретичними знаннями з фонетики, вчитель може своєчасно прогнозувати й усунути помилки у вимові ще на початку вивчення іноземної мови [8].

Вдале навчання мовленнєвих навичок залежить від розвинення слуху, що включає в себе фонетичні, фонематичний та інтонаційні види діяльності. Фонетичний слух зумовлюється як здатність чітко та правильно сприймати і репродукувати незрозумілі фонетичні властивості мови, що є обов'язковою умовою для володіння автентичною безакцентною вимовою. Фонематичний слух визначається як здатність індивіда сприймати слухом і паралельно розрізняти звуки в розмові. Інтонаційний слух – це здібність відрізнити інтонаційну конструкцію фрази та співвіднести її з інтонаційним інваріантом [4, 104-106].

Для створення в довгостроковій пам'яті учнів еталонів фонем важливий стереотип звукового образу, який можуть забезпечити технічні засоби навчання, це в першу чергу фонозаписи. За допомогою фонограм один і той же матеріал можна прослухати кілька разів при незмінній якості звучання. Крім того, фонозапис дозволяє:

- надати автентичні зразки звучання;
- градувати труднощі сприйняття: знайомий чи незнайомий голос; дитячий, жіночий чи чоловічий голоси; уповільнений або нормальний темп; аудитивний чи аудіовізуальний спосіб;
- здійснювати індивідуальну, парну та групову роботу школярів [4, 126-129].

Особливість кіно і телебачення полягає в тому, що з їх допомогою створюється жива природна ситуація, в якій іноземна мова використовується як засіб спілкування при повному збереженні природності вимови, інтонації, темпу та ритму, властивих носіям мови.

Найбільш типовою формою спілкування для персонажів кінофільму є діалог, який є важливим для постанови правильної інтонації. Інтонаційні ознаки: мелодика, наголос, ритміка сприймаються наочно [20, 37].

Від учителя залежить те, наскільки успішно учні оволодіють навичками вимови завдяки його мовній та професійній компетентності. Тому вчитель

іноземної мови повинен вдосконалювати свої навички протягом життя. Отож вчитель зобов'язаний:

- 1) володіти правильною автентичною вимовою;
- 2) знати теоретичну інформацію щодо відмінностей в артикуляційних базах мов, правильно пояснювати те, чи інше фонетичне явище, тобто володіти теоретичними знаннями в області фонетики.
- 3) прогнозувати та знаходити причину найбільш типових помилок учнів, їх подальше усунення;
- 4) володіти методикою навчання вимовних навичок, тобто вміти правильно пояснювати фонетику, закріплювати звуки, знання транскрипції;
- 5) уміти користуватися мімікою та жестами;
- 6) правильно декламувати поетичний матеріал;
- 7) розбирати вправи підручника і складати додаткові з урахуванням мовної підготовки учнів та характеру помилок під час мовленнєвої діяльності;
- 8) переробляти прийоми навчання вимові в залежності від складності фонетичного матеріалу і завдань уроку [16, 358-361].

За програмою навчання англійської мови у старшій школі навчання іноземної мови повинно здійснюватися на загальноосвітньому (базовому) та поглибленому (профільному) рівнях.

Під загальноосвітнім рівнем розуміють оволодіння старшими класами досвідом іншої мови, тобто комунікативної компетенції на рівні незалежного користувача. На поглибленому рівні навчання відбувається формування мовленнєвої компетентності у межах сфер і тем, які зазначені у навчальній програмі профілю. Такий рівень навчання відбувається відповідно до цілей та змісту обраних учнями курсів за вибором та визначає оволодіння професійною лексикою.

Під завданнями навчання іноземної мови на старшому етапі навчання розуміють формування таких умінь:

- спілкування в межах тем та ситуацій, які визначені навчальною програмою;

- розуміння на слух зміст оригінальних текстів;
- прочитування та розуміння автентичних текстів різних видів та жанрів;
- здійснювання спілкування у письмовій формі відповідно за планом завдання;
- адекватне використання досвіду, набутого у вивченні інших навчальних предметів та рідної мови, визначаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою;
- використання невербальних засобів спілкування, міміки та жестів;
- критичне оцінювання інформації та її використання;
- висловлювання своїх думок та почуттів;
- обирання та застосовування доцільних комунікативних стратегій відповідно до потреб;
- мотивація до самостійного навчання іноземної мови.

На кінець навчання у загальноосвітніх навчальних закладах учні повинні володіти таким навичками комунікативної компетенції:

- розуміння основного змісту мовлення, зокрема короткі розповіді на знайомі теми, що регулярно зустрічаються у школі та поза школою.
- читання та розуміння простих текстів, в яких викладено факти, що стосуються колу інтересів учня.
- використання широкого діапазону простих мовленнєвих засобів, які виникають під час подорожі чи перебування в країні мова якої вивчається. Без підготовки вступає в розмову за темами, які стосуються особистих інтересів, або тих, які пов'язані з повсякденним життям (наприклад, сім'я, хобі, навчання, подорож тощо).
- написання особистих листів з запитом або наданням інформації.
- здійснення обміну інформації в Інтернеті, яка потребує простих пояснень на знайомі теми. Розміщення в онлайн постів про події, почуття, власний досвід. Коментування постів своїх друзів чи знайомих у соціальних мережах.

- описування предметів, що належать до кола інтересів, упорядкування опису у лінійну послідовність.

Отже, надання необхідних умов для формування фонетичних навичок учнів на старшому етапі навчання грає важливу роль у вивченні іноземної мови у школі. Позитивна атмосфера в класі та кваліфікований учитель – це те, що необхідно для учнів під час формування мовленнєвої компетентності. Відповідно до програми навчання іноземних мов, було визначено два рівні навчання базовий (оволодіння учнями комунікативної компетентності незалежного користувача) та профільний (мовленнєва компетентність на рівні теми та сфери профілю) та рівень знань школярів на кінець закінчення школи.

1.2. Типи вправ на формування фонетичних навичок

Формування фонетичних навичок відбувається в умовах, коли учні вже володіють автоматизованими фонетичними навичками в рідній мові.

У зв'язку з цим фактом, формування фонетичних навичок учнів починається з перших уроків іноземної мови та триває протягом усього періоду навчання [17, 1].

Необхідна умова розвитку навичок і умінь всіх видів мовленнєвої діяльності є формування фонетичних навичок англійської мови [17, 1-2].

Результатом навчання фонетичного аспекту англійської мови в школі стає сформованість таких навичок і умінь як:

- правильна постановка наголосу в окремих словах і фразах;
- уміння вимовляти речення, враховуючи їх ритм та інтонацію;
- ідентифікація і правильна вимова англійських звуків;
- уміння розрізняти типи речень за інтонацією [6, 92-100];

Для того, щоб сформувати фонетичні навички в учнів середньої загальноосвітньої школи необхідний обов'язковий комплекс вправ, який буде застосований на кожному уроці.

Цей комплекс передбачає кілька етапів:

- орієнтування (учень вивчає, усвідомлює, визначає форму і становище мовного апарату). Учитель показує на собі, просить доторкнутися язиком у себе в роті, подивитися на сусіда, в дзеркало, на схему тощо.

- планування (учень спочатку під контролем учителя, а потім подумки промовляє всі намічені операції)

- артикулювання (спочатку беззвучно, потім пошепки і, нарешті, вголос). Учитель вимовляє звуки, учні тільки артикулюють, потім міняються ролями.

- фіксування (учень закріплює артикуляційні рухи протягом 3-5 секунд.);

- контроль (результати артикуляційних дій порівнюються з заданим раніше зразком. Для контролю застосовуються дзеркала, олівець, пальці, технічні засоби) [7, 57-58].

На початковому етапі проходження всіх цих етапів є обов'язковим, в подальшому учні переходять до артикулювання без орієнтування [7, 58].

Отже, одним із головних етапів уроку при вивченні іноземної мови є фонетична зарядка.

Якщо говорити про фонетичні зарядки, як про спосіб формування і вдосконалення фонетичних навичок, варто докладніше розглянути, яке місце займає фонетична зарядка на уроці англійської мови [19, 25].

Найчастіше фонетична зарядка виконується на початку уроку. Вона дозволяє не тільки компенсувати вплив звукового середовища рідної мови, і налаштувати учнів на спілкування англійською мовою, а й уникнути інтерференції. Варто відзначити, що фонетична зарядка також може бути введена і перед вправами з усним мовленням. Вона допомагає звернути увагу учнів на вимову лексичних одиниць, які пізніше будуть задіяні в мові [19, 24-25].

Слід також зазначити, що фонетичну зарядку можна проводити і перед читанням, тоді вона буде будуватися на матеріалі тексту для читання, з якого вчитель відбирає слова, що викликають фонетичні труднощі, групує їх належним чином, а потім пропонують учням для усвідомленої імітації. Процес вдосконалення фонетичних навичок може проводитися як під час вивчення

нового граматичного, так і нового лексичного матеріалу. З цього випливає, що робота над фонетичної стороною мови проходить в тісній взаємодії з лексикою, граматикую і читанням [6, 92-100].

Також фонетична зарядка відіграє велику роль при формуванні дикції, чіткої вимови звуків, слів і фраз в цілому. Існують спеціальні вправи для тренування правильної вимови, які перешкоджають забуванню фонетичного матеріалу і деавтоматизації навичок [11, 218].

Зміст фонетичної зарядки може бути багатоманітним. Наведемо декілька прикладів:

- читання римованих речень, мікротекстів, діалогів, віршів, скоромовок;
- аудіювання з метою виявлення помилок;
- розпізнавання емоцій мовця за інтонацією;
- синхронне повторення за диктором, учителем;
- розпізнавання слів на слух, їх засвоєння і подальше відтворення [11, 219-220].

Матеріал, який використовується для фонетичної зарядки повинен відповідати певним вимогам:

- фонетична зарядка повинна відповідати віковим особливостям учнів;
- в зарядці повинні бути вправи, які спрямовані на формування, вдосконалення і підтримку фонетичних навичок [22, 77-78].

Матеріал, який використовується для проведення фонетичної зарядки може включати окремі звуки, звукосполучення, слова, речення і невеликі тексти, пісні, вірші, і навіть фрагменти фільмів, які містять фонетичні явища, що вимагають відпрацювання [20, 25].

Традиційно фонетична зарядка починається від невеликих одиниць до більш великих, де вони постають в різних поєднаннях. Наприклад, скоромовка для закріплення правильної артикуляції звуку [b]: *A big black bug bit a big black bear. A big black bear bit a big black bug* [5].

Вправи, спрямовані на формування та вдосконалення фонетичних навичок, поділяються на дві великі групи:

а) вправи на розвиток слухового сприйняття. Вправ цього виду трохи, оскільки вдосконалення слухових навичок здійснюється під час завдань на аудіювання, і вони, в основному, спрямовані на розвиток фонетичного слуху. Вправи проводяться як на слух, але можуть також використовуватися графічні опори (друкований текст, слайди презентації) [9, 149].

Пропонуємо завдання для ілюстрації цього виду вправ:

- уважно послухайте ряд звуків чи слів і хлопніть в долоні, поверніться до сусіда по парті, коли почуєте звук [...];

- уважно послухайте речення і хлопніть в долоні, коли почуєте питальне (розповідне, спонукальне) речення;

б) вправи на розвиток відтворення фонем. Головною складовою цих вправ є окремі звуки, склади, слова, словосполучення і речення. Вони організуються за принципом аналогій (приклади містять одну і ту саму ознаку), за принципом опозиції (в прикладах будь-які ознаки протиставляються одна одній), або дані в випадковій послідовності. Вправи в перших двох випадках носять тренувальний характер, в останньому - контрольний (в якому відсутній зразок для попереднього прослуховування) [9, 149-150].

Приклади завдань на відтворення фонем, які виконуються на слух (без опори на текст):

- скажіть звуки (склади, слова чи словосполучення), звертаючи увагу на ... (вказується ознака) за учителем або диктором;

- згадайте слова, в яких є звук [...];

Відзначимо, що ці ж вправи можуть виконуватися і з зоровою опорою.

В основі кожної фонетичної зарядки лежить універсальна модель, проходження якої веде до успішного виконання вправ, спрямованих на формування та вдосконалення фонетичних навичок [9, 150].

Під час проведення фонетичної зарядки учитель повинен:

- говорити досить голосно і чітко, дотримуючись правильну постановку наголосів, інтонацію і постановку пауз.

- проводити і контролювати промовляння зразка (хорове, парне, індивідуальне);

- проводити парне промовляння зразка (наприклад пара учня, який добре вчиться і учень, який вчиться погано, тощо);

- визначати і усувати всі вимовні помилки учнів;

- виправляючи неправильну вимову звуку в слові або фразі, слід обов'язково відпрацювати цей звук в іншому слові або фразі [12, 118-121];

Якщо учень помиляється, його необхідно виправити:

- оцінити і дати установку “ти сказав неправильно, повтори ще раз”;

- дати зразок правильної вимови звуку, слова, словосполучення [12, 121];

Фонетична зарядка є унікальним засобом, який дозволяє підтримувати і вдосконалювати фонетичні навички на всіх щаблях навчання іноземної мови. Фонетична зарядка, перш за все, повинна відповідати не тільки віковим, але і психологічним особливостям учнів [16, 67-68].

Використання фонетичних зарядок має безліч переваг:

- покращує артикуляційні навички учнів;

- сприяє розрізненню довготи і стислості звуків;

- розвиває слухо-вимовні навички [16, 68];

Отже, формування фонетичних навичок є найважливішим процесом, який досягається шляхом виконання численних вправ. Наведені фонетичні зарядки необхідно використовувати в процесі навчання англійській мові в школі. Використання автентичних віршів на уроках іноземної мови та в позакласній роботі – це один із важливих методів підвищення мотивації в учнів при оволодінні іноземною мовою, так як подібні вірші дозволяють учням познайомитися із поезією, культурою і звичаями різних країн світу, що завжди викликає великий інтерес.

1.3. Різновиди малих поетичних форм

Поезія є невід’ємною частиною культури та невичерпним джерелом суспільних культурних знань. Твори відображають звичаї та традиції народу та несуть інформацію про певну історію, події, життя, сферу діяльності людей, їх світогляд, з реальністю життя в країні. Завдяки фольклорним текстам, учні можуть краще зрозуміти світогляд носія мови. Мова фольклорних текстів багата на соціальну та культурну інформацію [13, 17].

Кожен із видів поетичного матеріалу має своє правило написання та структуру римування:

1) Хайку – це японський трирядковий вірш, який уособлює собою вигляд тривірша структурою 5-7-5. При перекладі з японської на англійську ритм віршу дещо змінюється, тобто звуки пристосовуються до почутих звуків у іншій мові. У класичному хайку центральне місце займає образ природи, явно або неявно співвіднесене з життям людини. При цьому в тексті повинна бути вказівка на час року – для цього в якості обов’язкового елемента використовується кіго, тобто “сезонне слово”. Такий тип віршованого матеріалу пишуть лише у теперішньому часі, тобто автор пише про свої безпосередні враження від щойно побаченого чи почутого. Мистецтво написання хайку – це вміння описати момент у три рядка. У віршах такого маленького розміру кожне слово, кожен образ на рахунку, вони набувають особливої вагомості, значущість. Сказати багато, використовуючи лише трохи слів – головний принцип хайку [34].

2) Танка – це ультракоротка японська пісня, що традиційно пишеться як єдине непорушне речення, що містить 32 склад; при перекладі на англійську мову кількість рядків зазвичай набуває трьох- або п’яти рядкової форми, щоб виділити сюжетний поворот в останній третині вірша [33].

3) Сенкан – це п’ятистроковий вірш, що виник в США на початку ХХ століття під впливом японської поезії. Темою, як правило, є природа, натхнення та енергія, яке ми беремо з неї. Перший рядок і останній рядок сенкану дзеркально відображають одне одного. Дана віршована форма ефективно використовується в дидактичних цілях як метод розвитку образної мови, який

дозволяє швидко отримати результат. Ряд методистів вважає, що сенкан корисний в якості інструменту для поповнення словникового багажу учнів [28].

4) Лімерик – віршований жанр англійського походження, п'ятивірш, який складається за системою ААВВА, причому фінальні частини першого та останнього рядків зазвичай однакові. Лімерик, зазвичай, несе абсурдний та смішний характер [14].

5) Сонет – традиційна поетична форма, що відноситься до числа так званих строгих, або твердих, форм, зазвичай складається з 14 рядків. Хоча сонет часто асоціюється з коханням завдяки Вільяму Шекспіру, але сонети існували ще в Італії тринадцятого століття, де їх називали “маленькими піснями” [32].

6) Скоромовка – це коротка, синтаксично правильна фраза на будь-якій мові зі штучно ускладненою артикуляцією. Вони містять близькі за звучанням, але різні і складні для вимови поєднання фонем. Найчастіше містять алітерації і рими. Під час навчання використовуються для тренування правильної дикції і вимови [29].

7) Пісня – це жанр писемної поезії, словесно-музичний твір, основними ознаками якого є – строфічна будова, повторюваність віршів строфи, розмежування заспіву та приспіву, виразна ритмізація, музичність звучання та проста синтаксична будова. Пісні бувають як фольклорні так і сучасні [23].

8) Прислів'я – це форма народної поетичної творчості, короткий за змістом, ритмізований вираз, який несе сумарне міркування, висновок з дидактичним напрямом [24].

9) Балада – ліро-епічний жанр поезії, який має фантастичний, історико-героїчний або соціально-побутовий характер з драматичним сюжетом. Спочатку цей вид поетичного матеріалу називали танцювально-хоровою піснею середньовічної поезії Західної Європи з чіткою строфічною будовою [1].

Отже, використання фольклору та поетичних форм слугує дієвим засобом навчання фонетики та розвитку мовлення у школярів. Існує безліч видів поетичного матеріалу які можна застосовувати під час уроку англійської мови і

всі вони можуть слугувати дієвим способом навчання мовленнєвої компетентності учнів.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ МАЛИХ ПОЕТИЧНИХ ФОРМ

2.1. Поезія, як засіб формування фонетичних навичок англійської мови

Щоб підготувати учня до реального спілкування з носієм іноземної мови, необхідно на уроках іноземної мови формувати у школяра мовну компетенцію [15, 9].

Навчання вимови – це розвиток фонетичного слуху, навичок вимови, тобто доведене до автоматизму володіння фонетичною базою англійської мови, способами інтонування, та розвиток внутрішнього мовлення як психофізіологічної основи для зовнішньої мови [15, 10].

Для розвитку мовленнєвої компетенції у старшій школі використовується безліч видів вправ. Одним з видів діяльності по формуванню мовної компетенції є робота над текстами віршів. В останні роки такий метод навчання став невід'ємною частиною навчального процесу.

Робота з піснями і віршами допомагає поліпшити ритміко-інтонаційні і слухо-вимовні навички. Це дві великі групи вимовних навичок, від рівня володіння якими залежить те, наскільки добре учень, який вивчає англійську мову буде сприймати мовлення носія на слух і наскільки правильно, згідно фонетичним законам англійської мови, він зможе передати свою думку англійською мовою.

Ритміко-інтонаційні навички припускають знання особливостей інтонування, паузації, темпу висловлювань іншомовного мовлення, які відрізняються від українських фонетичних правил і, відповідно, при їх незнанні і неправильному використанні, можуть привести до комунікативної невдачі [30, 65-66].

Слухо-вимовні навички – це вміння розпізнавати окремі фонемі, слова, синтагми і речення зв'язного мовлення, а також уміння правильно

артикулювати звуки слів, словосполучень і речень, дотримуючись правил інтонування, наголосу та паузації. Пісні та вірші являють собою цінний матеріал для засвоєння цих навичок [30, 65-66].

Інша перевага використання подібного матеріалу для формування фонетичних навичок полягає в тому, що на відміну від стандартних способів навчання фонетиці, вірші і пісні сприяють підвищенню мотивації та, відповідно, є більш ефективним засобом засвоєння фонетичного матеріалу. Вірші та пісні і навіть римування вільно гармонізують з будь-яким етапом уроку, чим доставляють старшокласникам відкрите задоволення від навчання іноземної мови.

Вміння чітко та правильно вимовляти залежить від уміння слухати та чути. Ці особливості впливають на розвиток внутрішнього мовлення, але уміння чути, у цілому, багато в чому визначає розвиток вимовних навичок і зовнішньої мови.

В усному спілкуванні за допомогою звуків розрізняються слова. Неправильна вимова всього лише одного звуку в слові ускладнює, а то і порушує процес спілкування [22, 17].

У розвитку звуко-вимовних навичок і фонетичного слуху неоціненну допомогу може надати робота з віршами. Вони є кращим засобом досягнення чіткості мови.

Для прикладу візьмемо популярну англійську пісню-вірш на відпрацювання звуку [r]:

Hickory, dickory, dock,

The mouse ran up the clock.

The clock struck one,

The mouse ran down.

Hickory, dickory, dock [40].

Загальна стратегія навчання вимові за допомогою віршів може бути представлена так:

- сприйняття на слух вірш учнями;

- його осмислення;
- виокремлення вчителем слів, які підлягають фонетичній обробці слова (в нашому випадку це кілька слів: *hickory, dickory, ran, struck*);
- пояснення учням артикуляції даного звуку і багаторазове його відтворення;
- багаторазове проголошення слова і фрази в цілому [19, 24-25].

Основні принципи роботи над вимовою:

1. Слід забезпечувати комунікативну спрямованість, тобто навчання правильній вимові звуків та чіткої дикції не потрібно сприймати як самоціль, а має бути підлегле потребами мови. Наприклад:

*A tutor who taught on the flute
Tried to teach two tooters to toot.
Said the two to the tutor,
“Is it harder to toot, or
To tutor two tooters to toot?”* [36]

Цей лімерик можна прочитати швидко як скоромовку або ж на початку уроку у вигляді фонетичної розминки, та відпрацювати звук [t].

2. Необхідно передбачати ситуативно-тематичну обумовленість фонетичного матеріалу, який зобов'язаний, по можливості, вплітатися в сутність уроку, поєднуючись з ним у змістовному плані. Наприклад, за допомогою хайку можливо привітати когось з днем народження:

*It is your birthday
Drop everything and have cake
You don't have to share* [37].

3. Важливо поєднувати усвідомлену імітацію звуків на основі пояснення артикуляції з простою імітацією на основі інтуїції. Але відтворювати звуки на засаді неусвідомленого підлаштування мовленнєвих органів необхідно лише ті звуки, які не що представляють особливих труднощів для учнів. Якщо ж фонетичне явище більш-менш складне, то від вчителя доконечні пояснення, що допомагають учням ці труднощі подолати.

4. Необхідно забезпечувати наочність представлення звуку, фонетичного явища. Наприклад, зорова наочність, тобто вчитель повинен показувати спеціальну артикуляцію звуків, використовуючи жест для позначення підвищеного наголосу, і так далі.

5. Необхідний індивідуальний підхід до формування фонетичної сторони мови учнів в умовах колективного навчання. Загальновідомо, що учням не однаково легко дається оволодіння вимовою. Важливо враховувати їх індивідуальні особливості (рухливість мовного апарату, розвиток фонетичного слуху і так далі) [18, 50].

Тому доцільно давати учням завдання розучувати вірші напам'ять. Це допоможе виявити рівень сформованості вимовних навичок кожного учня і покаже, над яким фонетичним явищем слід працювати з кожним учнем [18, 57-58].

Поетичні тексти можна використовувати при тренуванні різних звуків і ритміко-інтонаційних моделей англійської мови. Вірші – це важливий засіб вивчення мови, який підвищує інтерес учнів до вивчення не тільки мови, але й традицій і культури країни [25, 2-3].

Отже, навчання вимовної сторони мови займає значне місце під час вивчення англійської мови. Головним під час вивчення англійської мови є дотримання основних принципів роботи: забезпечення комунікативної спрямованості та індивідуального підходу, відповідність тематики фонетичним явищам, імітація звуків за наочністю.

2.2. Формування фонетичних навичок за допомогою поетичного матеріалу на уроках англійської мови в старших класах

На старшому етапі навчання вчитель може використовувати поетичний матеріал, як засіб мотивації активності учнів, використовуючи різні види роботи.

Залежно від рівня знань учнів, навчальний матеріал може бути розподілений від простіших віршів (легких для запам'ятовування) до більш складних творів за змістом і великих за обсягом. Тематика віршів може варіюватися в залежності від теми уроку. З огляду на той факт, що школярам необхідно придбати мінімальний достатній рівень комунікативної компетенції, то зміст віршів можуть мати побутовий, навчальний і соціально-культурний характер [27, 17].

Вірші використовуються як один із найбільш результативних видів фонетичної зарядки. Застосовуючи поетичні матеріали, можна відпрацювати окремі звуки, інтонацію, наголос. Наприклад, щоб закріпити звуки, вчителю слід використовувати римування, що наводяться в різних посібниках для викладачів іноземної мови. Реалізація таких фонетичних ігор відбувається на рівні слів, речень, скоромовок, віршів, пісень, оскільки досвід, набутий в іграх цього виду, може бути використаний учнями в подальшому на заняттях з іноземної мови. Фонетичні ігри, в яких відбувається римування, доречні при введенні нового фонетичного явища, при виконанні вправ на закріплення нового фонетичного матеріалу і при його повторенні [26, 67-73].

У старших класах використання віршів це вже робота не тільки над фонетикою, граматику або лексикою, а й над змістом з метою розвитку комунікативних умінь. Значна увага приділяється при цьому художнім образотворчим засобам мови і стилю поетичного твору [26, 75].

Учителю слід пропонувати учням для читання, заучування напам'ять і декламації вірша, близькі їм за змістом. Наприклад: сонети, на уроках англійської мови, можна використовувати, як “місток” до теми уроку. Робота з цією формою римування може бути різною та ділитися на декілька етапів:

- 1) Аудіювання із зоровою опорою на текст (або без неї) із завданнями, як “заповніть пропуски”, “підбери назву до віршу”, “відгадайте тему сьогоднішнього уроку” і так далі.

- 2) Прослуховування сонету за допомогою вчителя або запису із зоровою опорою та переклад віршу.

3) Повторення твору ланцюжком, відпрацювання нових слів, робота з інтонацією та читанням.

4) Вивчення сонету напам'ять: діти хором читають вірш кілька разів поспіль, а вчитель при цьому кожен раз стирає з дошки кілька слів, які римуються, до тих пір, поки не залишається кілька ключових слів. Після чого вчитель стирає вірш і питає, хто може розповісти його по пам'яті.

5) Творчій етап, який полягає у складанні свого вірша, за темою уроку. Дається у вигляді домашнього завдання. [26, 88-89]

Наприклад, на початку теми “Шкільне життя” у 11 класі, можна використати наступний сонет:

School life

*Why is New Life so hard and boring?
Wish someone could tell me so I know,
But many times I find myself snoring
Losing points for work I do not show.
Why have loads of homework every single day?
Up every night without a wink of sleep!
Just wanted to take the time to say,
Dreadful mornings make me want to weep!
No surprise we have a test today.
No time to study, hope I don't curse!
Forgot the answers, oh need to pray!
All I need now is to finish first!
New Life is tough to help with college,
Then my head will be full of knowledge! [44]*

Для формування фонетичної компетенції можливе використання пісенного матеріалу. Вибираючи пісню, вчитель повинен брати до уваги такі критерії як:

- 1) пісня часто транслюється по радіо, тобто вона є популярною;
- 2) вона повинна відповідати віковій категорії учнів та їх смакам;

3) тема пісні відповідає темі заняття [31].

Можна навести приклад вправ для формування фонетичної компетенції з використанням пісень. Задля удосконалення фонетичної компетенції учнів було обрано такі популярні пісні як *“Into The Unknown”* з мультфільму *“Холодне серце”*, *“When Will My Life Begin”* з мультфільму *“Рапунцель”*, *“Perfect”* Еда Ширана, *“Complicated”* Авріл Лавін, *“Someone Like You”* Адель та інші [Додатки А, В, С, D, F].

Є доречним використання і фольклорного поетичного матеріалу, задля вивчення англійської мови, адже вони сприяють розвитку учнівського мовлення та впливають на мислення, підвищують мотивацію до вивчення іноземних мов [2, 62-69].

У процесі співпраці з народними піснями учні ознайомлюються зі соціокультурною інформацією народу, ознайомлюються з семантикою лексичних одиниць та з соціокультурними елементами, практикуються мовлення. Наприклад, у грудні, перед початком зимових канікул, вивчаються колядки на англійській мові, наприклад: *“Silent Night”*, *“Jingle Bells”*, *“We Wish You A Merry Christmas”* і так далі, дізнаються про звичаї та традиції святкування Нового Року та Різдва, порівнюють їх із святкуванням в Україні [2, 69].

Розроблений комплекс вправ допоможе вчителям урізноманітнити уроки, тим самим підвищити інтерес учнів до подальшого вивчення іноземної мови на старшому етапі навчання. Його можна розділити на такі підгрупи: 1) система вправ для роботи з такими малими жанрами як скоромовки, прислів'я та приказки, загадки, лімерики, сенкани, танка та вірші; 2) робота з пісенним матеріалом.

Підгрупа I. Вправа 1. Мета: використання та вивчення скоромовок задля покращення вимови учнів.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: усно, в групах.

Інструкція: *Read the tongue twister clearly and distinctly, gradually increasing the pace of reading.*

*She sells seashells on the seashore;
The shells she sells are seashore shell.
She sells seashells on the seashore;
The shells she sells are seashells, I'm sure [45].*

Вправа 2. Мета: проведення мовленнєвої гри на покращення пам'яті.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: усно, в парах.

Інструкція: *Listen the verse for a limited time and then recite it.*

*Honey is sweeter than sugar,
Coffee is stronger than tea,
Juice is better than water,
A sea is deeper than a lake,
A peach is sweeter than a cake,
A boy is nosier than a bee,
A girl is shorter than a tree,
And you can't be smarter than me [46].*

Вправа 3. Мета: сформувати вміння виразно читати поетичний твір, використовуючи лексику сучасної англійської мови замість архаїчної.

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: усно, самостійно.

Інструкція: *Read Sonnet 130 by William Shakespeare in the original text. Use modern lexical items instead of archaic expressions.*

Sonnet 130 by William Shakespeare

*My Miftres eyes are nothing like the Sunne,
Currall is farre more red,then her lips red,
If fnow be white,why then her brefts are dun:
If haire be wiers,black wiers grow on her head:
I haue feene Rofes damaskt,red and white,
But no fuch Rofes fee I in her cheekes,
And in fome perfumes is there more delight,*

Then in the breath that from my Miftres reekes.
 I loue to heare her fpeake, yet well I know,
 That Muficke hath a farre more pleafing found:
 I graunt I neuer faw a goddeffe goe,
 My Miftres when fhee walkes treads on the groun d.
 And yet by heauen I thinke my loue as rare,
 As any she beli'd with false compare [42].

Вправа 4. Мета: сформувати вміння виразно читати поетичний твір, поліпшення рівня фонетичних знань англійської мови. Введення нових лексичних одиниць та повторення вивчених.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: усно, в групах.

Інструкція: *Listen and read the Sonnet 102 by William Shakespeare beating the rhythm. Transcribe underlined words, read them loudly focusing on reading rules. Distinct poem into rhythmic group units and put pauses. Find stressed (strong) and unstressed (weak) syllables. Read it concentrating your attention on rhythm.*

Sonnet 102 by William Shakespeare

My love is strengthened though more weak in seeming,
 I love not less, though less the show appear,
 That love is merchandized, whose rich esteeming,
 The owner's tongue doth publish every where.
 Our love was new, and then but in the spring,
 When I was wont to greet it with my lays,
 As Philomel in summer's front doth sing,
 And stops her pipe in growth of riper days:
 Not that the summer is less pleasant now
 Than when her mournful hymns did hush the night,
 But that wild music burthens every bough,
 And sweets grown common lose their dear delight.
Therefore like her, I sometime hold my tongue:

Because I would not dull you with my song [39].

Вправа 5. Мета: формування навичок читання поетичного твору за транскрипцією, поліпшення рівня фонетичних знань англійської мови.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: усно, самостійно.

Інструкція: *Read the Sonnet 130 by transcription. Practice complex sounds and underline them. Read it again, but expressively, observing intonation and rhythm.*

maɪ 'mɪstrɪs aɪz a: 'nʌθɪŋ laɪk ðə sʌn,
 'kɒrəl ɪz fa: mɔ: rɛd, ðæŋ hɜ: lɪps rɛd,
 ɪf snəʊ bi: waɪt, waɪ ðɛn hɜ: brɛsts a: dʌn:
 ɪf heəz bi: 'waɪəz, blæk 'waɪəz grəʊ ɒn hɜ: hɛd:
 aɪ hæv si:n 'rəʊzɪz 'dæməskt, rɛd ænd waɪt,
 bʌt nəʊ sʌf 'rəʊzɪz si: aɪ ɪn hɜ: ʃi:ks,
 ænd ɪn sʌm 'pɜ:fju:mz ɪz ðeə mɔ: dɪ 'laɪt,
 ðæŋ ɪn ðə brɛθ ðæt frɒm maɪ 'mɪstrɪs ri:ks.
 aɪ lʌv tu: hɪə hɜ: spi:k, jɛt wɛl aɪ nəʊ,
 ðæt 'mju:zɪk hæθ ə fa: mɔ: 'pli:zɪŋ sʌʊnd:
 aɪ gra:nt aɪ 'nevə sɔ: ə 'gɒdɪs gəʊ,
 maɪ 'mɪstrɪs wɛn fi: wɔ:ks tredz ɒn ðə graʊnd.
 ænd jɛt baɪ 'hevŋ aɪ θɪŋk maɪ lʌv æz reə,
 æz 'eni fi: bɪ 'laɪd wɪð fɔ:ls kəm 'peə.

Вправа 6. Мета: виразне читання вірша, поліпшення рівня фонетичних знань англійської мови.

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: усно, самостійно.

Інструкція: *Listen and recite the poem, distinct it into rhythmic group units and place pauses. Check in dictionary and set correct stress marks. Transcribe underlined words, read them loudly concentrating your attention on reading unstressed syllables.*

Rules and Regulations (by Lewis Carroll)

<i>A short <u>direction</u></i>	<i>In <u>adaptation</u></i>
<i>To avoid <u>dejection</u>,</i>	<i>To your station,</i>
<i>By <u>variations</u></i>	<i>By <u>invitations</u>,</i>
<i>In <u>occupations</u>,</i>	<i>To friends and relations,</i>
<i>And <u>prolongation</u></i>	<i>By invitation</i>
<i>Of <u>relaxation</u>,</i>	<i>Of <u>amputation</u>,</i>
<i>And <u>combinations</u></i>	<i>By <u>permutation</u>,</i>
<i>Of <u>recreations</u>,</i>	<i>In <u>conversation</u>,</i>
<i>And <u>disputation</u></i>	<i>And deep <u>reflection</u></i>
<i>On the state of nation</i>	<i>You'll avoid <u>dejection</u> [43].</i>

Підгрупа II. Вправа 1. Мета: прослуховування народної пісні, удосконалення навичок сприймання на слух, говоріння, розвиток уміння продукувати події у творі.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: усно, в групах.

Інструкція: *Pay attention to the title of the song "Jingle Bells" [Додаток А].
What associations does it evoke in you? What is this song is about?*

Вправа 2. Мета: удосконалення вимовних навичок учнів на уроці англійської мови.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Режим виконання: усно, самостійно.

Інструкція: *From the following statements, correct the wrong statements.
Retell the story of the song.*

They were dashing through the rain on a donkey with closed sleigh. They were crying all the way and the bells were missed. The spirit fades away. What a pity it is to weep and sing in the donkey with closed sleigh.

Вправа 3. Мета: навчити дітей самостійно працювати з матеріалом, удосконалення вимовних навичок та декламації, виступ перед класом.

Тип: комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: усно, в парах.

Інструкція: *Prepare a project on "Poetic Folklore of the World". Divide the work among all students. Tell us about the types of poetry. Use prepared visual aids (diagrams, drawings, examples). Present your favorite poem or ballad.*

Вправа 4. Мета: удосконалення вимовних навичок учнів на уроці англійської мови за допомогою пісні "Into the Unknown" [Додаток В].

Тип: не комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: письмово, самотійно.

Інструкція: *Listen to the song. Choose all the words with silent consonants from the song and mark these letters. Read the answer to your class and compare your results.*

Відповідь: *unknown, while, whispers, which, ringing, blocking, knows, where, harder.*

Вправа 5. Мета: поліпшення рівня фонетичних знань англійської мови. Введення нових лексичних одиниць та повторення вивчених за допомогою пісні "Into the Unknown" [Додаток В].

Тип: некомунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: усно, в групах.

Інструкція: *Read given transcriptions and find out these words in the song. Match each word with its meaning.*

1. / 'rɪŋŋ /	A) not asleep
2. / 'trʌb(ə)l /	B) the number equivalent to the product of a hundred and ten
3. / 'θʌvz(ə)nd /	C) an act or judgement that is misguided or wrong
4. / wɪð 'ɪn /	D) inside (something)
5. / 'saɪr(ə)n /	E) having or emitting a clear resonant sound.
6. / 'ri:z(ə)n /	F) prevent (someone) from concentrating on something.
7. / əd 'ventʃə /	G) difficulty or problems

8. /di'strækt/ H) creatures whose singing lured unwary sailors
on to rocks
9. /ə'veik/ I) an unusual and exciting or daring experience
10. /mi'steik/ J) a cause, explanation, or justification for an action
or event

Відповідь: 1 – E; 2 – G; 3 – B; 4 – D; 5 – H; 6 – J; 7 – I; 8 – F; 9 – A; 10 – C.

Вправа 6. Мета: покращення ритмічних та інтонаційних навичок фонетичної компетенції учнів під час читання вголос за допомогою пісні “*Into the Unknown*” [Додаток В].

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: усно, самостійно.

Інструкція: *Listen to the song. Read the first verse of the song. Pay your attention to intonation, tone, rhythm and pauses.*

Вправа 7. Мета: покращення фонетичних та артикуляційних навичок в процесі вибіркового читання, використовуючи пісню “*When Will My Life Begin*” [Додаток С].

Тип: не комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: письмово, в парах.

Інструкція: *Find in the song all the appropriate words in table to the presented sounds. Share them with your neighbour and compare your results.*

/aʊ/	/ei/	/æ/	/aɪ/	/i:/	/ŋ/	/ju:/	/ɔ:/	/əʊ/

Відповідь: /aʊ/: *out, now*; /ei/: *play*; /æ/: *wax, add, gallery, ballet, candle*; /aɪ/: *lineup, my, life*; /i:/: *sweep, clean, read, maybe, three, reread, keep, each*; /ŋ/: *morning, paintings, baking, making, wandering*; /ju:/: *usual, few, new*; /ɔ:/: *floor, chore, laundry, walls, more, always*; /əʊ/: *go, older, glow*.

Вправа 8. Мета: удосконалення артикуляційних та слухових навичок фонетичної компетенції учнів в процесі мовлення. Повторення та вивчення нових лексичних одиниць, використовуючи пісню “*When Will My Life Begin*” [Додаток С].

Тип: комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Режим виконання: усно, в парах.

Інструкція: *Work in pairs. Pupil number 1 is reading the sentence from the card and pupil number 2 should react and correct the wrong word. Pay your attention to stress in your sentences. Give an answer to class and present your statements.*

1. *And so I'll WRITE a book or maybe two or three (READ)*
2. *I'll add a few new SCULPTURES to my gallery (PAINTING)*
3. *I'll play PIANO and SEW, and EAT and basically just wonder when will my life begin? (GUTAR, KNIT, COOK)*
4. *Then after BREAKFAST it's SLEEPING and DANCING, and baking (LUNCH, PUZZLES, DARTS)*
5. *Then I'll PLAY, maybe JUMPING, take a SHOWER, sew a dress! (STRETCH, SKETCH, CLIMB)*

Вправа 9. Мета: удосконалення знань фонетичних та артикуляційних навичок учнів за допомогою пісні “*Perfect*” [Додаток D].

Тип: не комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: письмово, самотійно.

Інструкція: *Correct one mistake in each transcription and match it with the appropriate word. Share your answers with your class.*

1. / <i>tɒnaɪt</i> / _____	a) <i>faith</i>
2. / <i>'pɜːfɪkt</i> / _____	b) <i>deserve</i>
3. / <i>dɪ'zʌv</i> / _____	c) <i>Barefoot</i>
4. / <i>'peəsən</i> / _____	d) <i>angel</i>
5. / <i>'eɪndʒ(ə)l</i> / _____	e) <i>tonight</i>
6. / <i>'feɪθ</i> / _____	f) <i>perfect</i>
7. / <i>'fɛv(ə)rɪ:t</i> / _____	g) <i>underneath</i>
8. / <i>'beɪfʊ:t</i> / _____	h) <i>person</i>
9. / <i>ʌndə'niːf</i> / _____	i) <i>favourite</i>

Відповідь: 1-e, 2-f, 3-b, 4-h, 5-d, 6-a, 7-i, 8-c, 9-g.

Вправа 10. Мета: використання реп пісні для удосконалення мовленнєвих навичок учнів.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: усно, самотійно.

Інструкція: *Listen to the verse of a song (“A Place for My Head” by Linkin Park) [41]. Reproduce it, speeding up with each repetition:*

*I watch how the moon
Sits in the sky in the dark night
Shining with the light from the sun
And the sun doesn't give light to the moon assuming
The moon's going to owe it one
It makes me think of how you act to me
You do favors then rapidly, you just
Turn around and start asking me about
Things you want back from me
I'm sick of the tension, sick of the hunger
Sick of you acting like I owe you this
Find another place to feed your greed
While I find a place to rest.*

Вправа 11. Мета: використання популярної пісні для удосконалення мовленнєвих навичок учнів, виявлення наголосів, звуків що вивчаються, повторення транскрипції.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: письмово, самотійно.

Інструкція: *Listen to the song (“Complicated” by Avril Lavigne [Додаток Е]). Write down all words in the song that end with -ing. Write a transcription of the following words – complicated, frustrated, promised, unannounced. Find all words in the song with the sounds [ʌ], [w].*

Вправа 12. Мета: використання популярної пісні для удосконалення мовленнєвих навичок учнів, відтворенні та видозміні мовного матеріалу.

Тип: умовно-комунікативна, продуктивна.

Режим виконання: усно, самотійно.

Інструкція: *Listen to the song (“Complicated” by Avril Lavigne [Додаток E]) and emphasize the accent in all the verses. Read the lyrics of the song expressively, taking into account the rules of pronunciation and norms of intonation. Compare how you read the song to the intonation of the performer. Where do you see the difference or similarity between the speech and melodic parts of the song?*

Вправа 13. Мета: покращення фонетичних та артикуляційних навичок в процесі вибіркового читання, використовуючи пісню “*Someone Like You*” [Додаток F].

Тип: не комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: письмово, самотійно.

Інструкція: *Find in the song all the appropriate words in table to the presented sounds. Share them with your class and compare your results.*

/aʊ/	/ei/	/ð/	/aɪ/	/θ/	/ŋ/	/ʃ/

На заключному етапі навчання в школі дуже важливо сформувати навички самотійної роботи для того, аби після закінчення навчального закладу учень сам зміг вдосконалювати знання в області іноземних мов, тому можливе пропонування таких методів роботи як драматизація, дискусія, декламація, аналіз поетичного твору.

Драматизація – креативне використання письмової та усної мови на основі художнього літературного твору [10, 77].

Використання цього методу роботи на уроках англійської мови – це можливість уживання учнями реальної комунікації, наповненої ідеями, емоціями, словом, усім тим, чого нам іноді не вистачає на звичайному уроці іноземної мови. Драматизація завжди робить уроки більш яскравими та незабутніми як для учнів, так і для вчителів. Використання цього прийому є одним з найбільш поширених і вдалих підходів при навчанні англійської мови,

при якому учні знайомляться із сценарієм, зі своїми ролями, вивчають і пізнають навколишній світ [10, 78].

Вчителі завжди працюють з дітьми та розуміють, що їх учні досліджують навколишній світ, використовуючи свою уяву, беручи участь у грі. А зв'язок між уявним і реальним світом сприяє мовному розвитку. Прийом драматизації є важливим елементом у процесі вивчення іноземної мови, оскільки допомагає долати “мовний бар'єр”. При використанні драматизації у вчителя є можливість розвивати всі необхідні навички – як продуктивні, так і рецетивні: читання, говоріння та письмо. Учні відпрацьовують свої репліки і впевнено їх відтворюють під час репетицій та вистави. Сценарій вистави повинен бути побудованим на вивчених лексичних одиницях, граматичних конструкціях та мовленнєвих структурах. Опрацювання сценарію сприяє відпрацюванню правильної вимови, закріпленню лексичних одиниць та граматичних конструкцій, дає можливість спілкуватися не тільки як вчителю з учнями, а ще і як режисеру з акторами. Вчитель пояснює учням, як потрібно рухатися, розмовляти, використовувати жести та міміку [11, 205-210].

Можна створити театральний гурток, де діти будуть навчатися всі разом прочитувати вірші та ставити на їх основі міні театральний виступ. Діти можуть самостійно писати п'єси та робити костюми та декорації до вистави.

Використання драматизації на уроках завжди робить урок веселим і легким. Якщо це пам'ятати, то і учням буде цікаво, і процес отримання знань для них буде яскравіше. Учні люблять обговорювати життєво важливі для них проблеми, шукати шляхи їх вирішення і застосовувати отримані знання в реальному житті.

При вивченні теми Шекспіра можна поставити на уроках уривки з п'єс “Гамлет”, “Ромео і Джульєтта” та інших п'єс. Дуже цікаво проходить на уроках дослідження життя і творчості Вільяма Шекспіра, його біографії. Учні пропонується самостійно перевести сонети на українську мову в риму, зберігаючи зміст сонета [11, 210].

Велику увагу слід приділити римованому перекладу віршів з англійської мови на українську, радячи учням зберігати зміст твору. Також пропонується складання та декламація своїх віршів, пісень, малих поетичних творів, як лімерики та сенкани та багато іншого. Головне, це те, щоб діти не боялися виступати та розмовляти на англійській мові, стали вільно нею володіти, мати правильну вимову, вивчали її у майбутньому та розвивали свої творчі здібності.

В основному, школярів вчать виразно читати на уроках літератури. Але цього не достатньо для розвитку навички декламації, тому робота над виразним читанням віршів важлива і на уроках англійської мови.

Так як декламація являє собою техніку читання, то робота над нею повинна проводитися за чотирма основними напрямками: дихання, голос, дикція і орфоепія. Перш за все, вчитель сам повинен досконало володіти технікою декламації, щоб навчити цьому мистецтву школярів. Він повинен стежити за інтонацією, наголосом, дикцією, паузами, силою голосу.

Діти, підготувавши вдома поетичний текст, одні або групою, можуть їх представити в класі. Вірші повинні бути пов'язані з темою уроку і можуть супроводжуватися відео, презентацією або малюнками. Якщо діти мають мотивацію до вивчення англійської мови, вони можуть пропонувати такий вид роботи вчителю, адже він слугує гарним прикладом, того, як цікаво можна розпочати вивчати нову тему на уроці, а діти, в свою чергу, тренують свої фонетичні навички [11, 207-210].

Можливе проведення конкурсу декламаторів, де кожен може проявити себе и свої акторські здібності:

Вправа. Мета: навчити учнів декламування поетичного тексту, формування мовленнєвих навичок.

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Режим виконання: усно, в групах.

Інструкція: *learn the poem by heart. Your pronunciation skills will be evaluated according to the following scheme.*

Схема оцінювання вимови

#	Оцінювання особливостей вимови	Бали					Сума балів
1	Загальне враження від здатності точно імітувати модель англійської вимови	5	4	3	2	1	
2	Вільне володіння поетичним текстом	5	4	3	2	1	
3	Звуки у зв'язній мові (випадки скорочення, асиміляції)	5	4	3	2	1	
4	Артикуляція окремих звуків	5	4	3	2	1	
5	Наголос слів	5	4	3	2	1	
6	Наголос у реченні: випадки логічного наголосу	5	4	3	2	1	
7	Ритм	5	4	3	2	1	
8	Акторська майстерність	5	4	3	2	1	
	Всього	40	32	24	16	8	

Шкала оцінювання

40-33 балів = EXC	32-25 балів = GOOD	24-17 балів = SAT	16-8 балів = BAD
-------------------	-----------------------	-------------------	------------------

В якості творчого завдання також можливе створення своєї реклами. Суть такої вправи полягає в тому, що діти, використовуючи свої драматичні здібності, повинні прорекламувати будь-який продукт, використовуючи римований текст. Вони можуть презентувати рекламу як на уроці, так і записати відео, накласти на нього спецефекти (за необхідністю) та виставити в мережу [11, 210-212].

Також можливе розігрування сцени із мюзикла, де, наприклад, співають двоє закоханих. Учні можуть також зняти свій матеріал, або накласти свій голос на картинку з фільму.

За допомогою пісень можна відпрацьовувати також навички діалогу або полілогу. Багато пісень побудовані на моделі “запитання-відповідь” (наприклад, можна використовувати пісню “*Baby, It's Cold Outside*” [38]), які представляють собою діалоги-зразки, і питально-відповідні конструкції, що допомагають при відпрацюванні навичок діалогічного спілкування.

Деякі заключні, фінальні пісні, які виконуються на концертах по черзі різними виконавцями, є моделю своєрідного полілогу. Пісенний матеріал є також гарною основою для рольових ігор, складання і розігрування міні-діалогів, пов'язаних з тематикою пісні (наприклад, складання інтерв'ю журналіста з автором чи виконавцем пісні). Такі ігри носять в собі творчий характер, оскільки в процесі гри відбувається вільна імпровізація учня в рамках заданої навчальної ситуації [11, 213].

Також можливе проведення дебатів, адже вони досі проходять у багатьох школах та коледжах. Це найкорисніша діяльність для підвищення мовних знань учнів старшої школи. Прийом офіційного обговорення, на якому висуваються протилежні аргументи, сприяє вільному говорінню та допомагає учням позбутися сором'язливості. Дебати можуть бути єдиною формулою для досягнення успіху практично у всьому. Наприклад можна навести поему Роберта Фроста "*Mending wall*" та "*The Road not taken*", учні можуть сперечатися на задані теми і цей вид роботи дійсно підтримує старшокласників говорити та мислити на різні теми.

Аналіз віршів на уроках іноземної мови також можна використовувати задля покращення комунікативних навичок учнів. Для прикладу можна привести вірш Роберта Браунінга "*My Last Duchess*".

Старшокласники можуть детально проаналізувати вірш і використовуватися автором зображальні засоби. Такий аналіз складається з наступних стадій.

1. Стадія підготовки до аналізу вірша: читання вірша вголос; читання вірша напам'ять; презентація біографічної, культурологічної інформації з метою кращого розуміння сенсу вірші; робота з лексичними одиницями; обговорення назви вірша; обговорення ставлення автора до героїв і подій.

2. Визначення сюжету, вичленення головної ідеї автора: драматизація уривка; обговорення місця і часу; обговорення особливостей мови поета; обговорення головної ідеї вірша; вираження власного ставлення до ідеї вірша.

3. Аналіз вірша з точки зору поетичних прийомів: обговорення відмінностей між образом і символом; аналіз певного стилістичного засобу в групах; обґрунтування особливостей використання цього стилістичного засобу в вірші; визначення домінуючих стилістичних засобів; обговорення зіставлення образів, створених уявою поета, і їх реальних еквівалентів.

Вірш прочитується учнями по ланцюжку. Дана робота також ефективна під час підготовки до декламації віршів.

“*My Last Duchess*” є вдалим прикладом для формування в учнів мовленнєвих навичок іноземної мови. Цей вірш – драматичний монолог, де оратор розмовляє з уявною аудиторією у вирішальний момент свого життя. Тема поеми – егоїзм і ревності. Така тема вірша повина сподобатися старшокласникам, тому що в ній відображені емоції, через які проходить кожен підліток. Даючи або демонструючи учням малюнки на тему вірша, вчитель перевіряє їхні здібності, змушує по-іншому думати та просить їх спілкуватися між собою, ділитися своїми інтерпретаціями щодо вірша. Учитель повинен мотивувати учнів, подаючи поетичні рядки або строфи, аби вони їх обговорити в класі. Такий вид діяльності робить учнів сміливими та впевненими у собі.

Мовні навички учнів можна покращити, задаючи їм такі питання, як:

1. *How do you understand this poem?*
2. *What is the subtext in the Duke's reference to the heart of the Duchess?*
3. *Does the Duke comment on the Duchess' smiles?*
4. *Does the Duke say about dowry?*
5. *Why does the Duke show the messenger the sculpture of Neptune?*
6. *Give your opinion about the poem?*

Задаючи такі запитання, учні мають можливість подумати і висловити власні думки та роздуми, щодо прослуханого.

Отримані випускниками знання, вміння і навички мовленнєвої компетенції згодом створюють міцну базу для подальшого навчання у вузі з метою використання мови для задоволення особистих потреб та у професійній діяльності.

Таким чином, можна дійти висновку, що поетичний та пісенний матеріал на уроках англійської мови виступає засобом мотивації активності учнів. На старшому етапі навчання, робота з віршованим матеріалом здійснюється над змістом твору з метою розвитку комунікативних умінь, де велика увага приділяється художнім образотворчим засобам мови і стилю поетичного твору. Прийом драматизації, дискусії, аналіз та декламації віршів є доцільними та цікавими методами навчання фонетичної компетенції учнів старшої школи, за допомогою яких зникає “мовленнєвий бар’єр”, удосконалюються мовленнєві навички англійської мови, розвивається креативне мислення та удосконалюються творчі здібності підлітків, а головне формується любов до вивчення іноземних мов та до поетичного матеріалу.

ВИСНОВКИ

Формування та вдосконалення фонетичних навичок англійської мови в учнів загальноосвітньої школи із застосуванням поетичного матеріалу сприяє міцному і ефективному засвоєнню мови. Більш цього, фольклорна поезія підвищує інтерес школярів до її вивчення, робить процес навчання захоплюючим і невимушеним.

Сформованість фонетичних навичок є запорукою успішного формування таких видів мовленнєвої діяльності, як говоріння, аудіювання, читання та письмо.

У ході дослідження визначено особливості формування фонетичних навичок в учнів старшої школи. За допомогою нового погляду та різноманіття сучасних методів, учитель має змогу творчо підійти до вирішення поставлених перед ним завдань з урахуванням цілей вивчення іноземної мови.

Було розглянуто умови успішного навчання вимові на старшому етапі навчання. Насамперед, це наявність фонематичного слуху, який слід розвивати на основі фонетичної системи англійської мови; вплив рідної мови, інтерференція і пошук шляхів її усунення; слухові й вимовні навички повинні розвиватися в одночас; артикуляція, тобто спосіб положення мовних органів, які беруть участь в утворенні звуків.

Розкрили такі поняття як “фонетична компетенція”, “фонематичний слух”, “інтонаційний слух”, “малі поетичні жанри”. Фонетичною або мовленнєвою компетенцією прийнято вважати правильну та чітку вимову звуків мови, гарно розвинений фонематичний слух, володіння усіма інтонаційними засобами виразності.

Фонематичний слух, у свою чергу, це термін який визначається як здатність правильно чути та відтворювати незрозумілі звуки під час прослуховування автентичного матеріалу або живої розмови носіїв мови, що є обов'язковою умовою для володіння автентичною вимовою. Під терміном інтонаційний слух розуміється здатність розрізняти речення за інтонацією.

У роботі були описані такі жанри поетичних та римованих творів, як: хайку, танка, сенкан, лімерик, сонет, скоромовка, пісня, прислів'я, балада. Кожен із цих видів є невіддільною частиною культури різних народів світу і, через це, учні здатні дізнатися якомога більше про різні культури світу, їх традиції та звичаї, життя та сферу діяльності людей. Через вивчення фольклорних текстів діти здатні побачити світ очима носіїв мови, так як такі твори містять у собі багато інформації щодо соціальної культури іноземців. Були описані структури написання римувань, задля подальшого використання цієї інформації під час творчого процесу, наприклад, написання свого хайку.

Описали типи вправ для розвитку фонетичних навичок. Ми дізнались, що фонетичні вправи можуть бути рецептивного (вправи на сприйняття і пізнання мовного матеріалу), репродуктивного (вправи на використання мовного матеріалу в мові) і умовно-комунікативного характеру. Вірш є поліфункціональним засобом для організації навчальної роботи. З його допомогою можна тренувати не тільки фонетичні, але й лексико-граматичні навички.

Розроблено комплекс фонетичних вправ, що сприяють ефективному формуванню фонетичних навичок. Систематичне використання поетичного матеріалу на уроках іноземної мови сприяє ефективному формуванню і вдосконаленню фонетичних навичок у школярів на всіх етапах навчання іноземної мови в загальноосвітній школі. Ми використали найрізноманітніші вправи для тренування фонетичних умінь, які допомагають легше запам'ятати і застосувати матеріал.

Система вправ була розділена на дві підгрупи: використання малих поетичних текстів та використання пісенного матеріалу та балад. Такі вправи містять використання та вивчення малих поетичних форм задля покращення вимови учнів; проведення мовленнєвої гри на покращення пам'яті; формування уміння виразно читати поетичний твір, наприклад, використовуючи лексику сучасної англійської мови замість архаїчної та багато інших.

Віршований матеріал привносить різноманітність в навчальний процес, створює сприятливу атмосферу, роблячи навчання легшим і цікавішим. Використання вправ за допомогою віршів дозволяє підвищити інтерес учнів, піднімає актуальні проблеми і питання сьогодення, спонукає учнів на глибокі роздуми.

У ході дослідження доведено, що використання подібного матеріалу дійсно підвищує мотивацію і стимулює учнів до вивчення англійської мови. Але слід мати на увазі, що саме на подібні заняття очікують учні, але не варто проводити їх регулярно, інакше це перетвориться в рутину. Таким чином, використання віршів і пісень може стати відмінним допоміжним засобом під час навчального процесу, який урізноманітнить урок і сприятиме ефективності досягнення розвиваючих і освітніх цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балада [Електронний ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0> (Дата звернення: 16.10.2021).
2. Бачинская Н.Я. Методические рекомендации по формированию социокультурной компетенции студентов языковых специальностей средствами английского фольклора // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. – 2013. – №. 2. – С. 62-69.
3. Богуш А. М. Мовленнєва компетенція дошкільника як лінгводидактична проблема // Розвиток творчих здібностей дітей засобами мовлення: Зб. наук. пр. / Ред. колегія: А. М. Богуш, П. І. Білоусенко, Г. І. Григоренко та ін.— К., Запоріжжя, 1998.— С. 5-15.
4. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, О. В. Саприкіна. – Вид 2-е. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 408 с.
5. Буква В. Скороговорка [Електронний ресурс]. URL: <https://www.lovelylanguage.ru/for-kids/tongue-twisters/1129-big-black-bug> (дата звернення 27.09.2021).
6. Бухбиндер В.А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам/ под. ред. Бухбиндера В.А., Китайгородской Г.А. – К.: Высш. школа, 1988. – С. 92-100.
7. Гальскова Н. Д., Никитенко З. Н. Теория и практика обучения иностранным языкам. Начальная школа: Методическое пособие. М.: Айрис-пресс, 2004. 240 с.
8. Гущина Л.А. Технологія формування іншомовних фонетичних навичок – 2013. – 3 грудня [Електронний ресурс]. URL: <http://goo.gl/IQcKIJ> (Дата звернення: 16.10.2021).

9. Китайгородская Г.А. Интенсивное обучение иностранным языкам: теория и практика / Г.А. Китайгородская. – М.: Русский язык, 2008. – 254 с.
10. Китайгородская Г.А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская. – СПб.: Речь, 2014. – 180 с.
11. Китайгородская Г.А. Система интенсивного краткосрочного обучения иностранным языкам (метод активизации возможностей личности и коллектива): Дис. д-ра. пед. наук. – М., 1987. – 519 с.
12. Кобзева Н.А. Коммуникативная компетенция как базисная категория современной теории и практики обучения иностранному языку // Молодой ученый. – 2011. – №3. Т.2. – С. 118-121.
13. Лановик М. Б., Лановик З. Б. Українська усна народна творчість. — К. : Знання-Прес, 2006. — 591 с.
14. Лімерик [Електронний ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA_\(%D0%BF%D0%BE%D0%B5%D0%B7%D1%96%D1%8F\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA_(%D0%BF%D0%BE%D0%B5%D0%B7%D1%96%D1%8F)) (Дата звернення: 16.10.2021).
15. Миньяр-Белоручев Р.К. Методика навчання іноземної мови: Гл. VII. Формування вимовних навичок. – М.: Просвещение, 1990. – 456 с.
16. Митюгина Т. Г., Соловьева Ж. В. Методические приемы использования песен и музыкальных презентаций на уроках английского языка : [пособие для учителя]/ Т. Г. Митюгина, Ж. В. Соловьева // Английский язык в школе. – 2014. – № 1 – С. 67-68.
17. Недорезова Н.А. Технологія формування іншомовних фонетичних навичок. – Оренбург, 2014. – 7 с.
18. Ніколаєва, С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. / Склярєнко Н.К. та ін. – К.: Ленвіт, 1999. – 58 с.
19. Павлова Е. А. Стихи и рифмовки на уроках иностранного языка эффективное средство усвоения языкового материала / Е. А. Павлова // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 2. – С. 25.

20. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е.И. Пассов. – М.: Просвещение, 1991. – 223 с.
21. Пассов, Е.И. Коммуникативное иноязычное образование: готовим к диалогу культур / Е.И. Пассов. – М.: Гардарики, 2011. – 240 с.
22. Пассов, Е.И. Основные вопросы обучения иноязычной речи: Учеб. пособие / Е.И. Пассов. – М.: Когито, 2010. – 164 с.
23. Пісня [Электронный ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D1%81%D0%BD%D1%8F> (Дата звернення: 16.10.2021).
24. Прислів'я [Электронный ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%B%D1%96%D0%B2%27%D1%8F> (Дата звернення: 16.10.2021).
25. Рачок Т. П. Работа над стихотворениями на уроках английского языка : [пособие для учителя] / Т. П. Рачок // ИЯШ. – 1999. – № 2. – С. 21.
26. Романовская В.А. Использование малых форм английского фольклора для формирования иноязычной социокультурной компетенции в начальной школе //Редакционная коллегия. – 2016. – С. 218.
27. Романовская О. Е. Методика работы с музыкально-поэтическим фольклором в курсе обучения английского языка в школе : [пособие для учителя] / О. Е. Романовская // Иностранные языки в школе. – 2008.–№ 8. – С. 16-17.
28. Сенкан [Электронный ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0%D0%BD> (Дата звернення: 16.10.2021).
29. Скоромовка [Электронный ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0> (Дата звернення: 16.10.2021).

30. Соловова Е. И. Методика обучения иностранным языкам. М.: Просвещение, 2006. С. 65-66.
31. Сомова С.Н. Музыка на уроках английского языка // Иностранные языки в школе. -1974. - № 2.
32. Сонет [Электронный ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D1%82> (Дата звернення: 16.10.2021)
33. Танка [Электронный ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0> (Дата звернення: 16.10.2021)
34. Хайку [Электронный ресурс] / Вікіпедія. Вільна енциклопедія – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D1%83> (Дата звернення: 16.10.2021)
35. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. - Л., Изд. «Наука», 1974. - 425с.
36. A tutor who tooted [Электронный ресурс] // A tongue twister – URL: <https://brainly.in/question/13065028>. (Дата звернення: 16.10.2021)
37. Birthday Haiku [Электронный ресурс] // Haiku Poetry – URL: <https://www.haiku-poetry.org/birthday-haiku.html>. (Дата звернення: 16.10.2021)
38. Dean Martin. Baby, It's Cold Outside [Электронный ресурс] – URL: <https://genius.com/Dean-martin-baby-its-cold-outside-lyrics>. (Дата звернення: 16.10.2021)
39. English poetry [Электронный ресурс] – URL: <http://www.english-poetry.ru/PoemE.php?PoemId=626>. (Дата звернення: 16.10.2021)
40. Hickory Dickory Dock. народная английская песенка для детей [Электронный ресурс] / Hickory Dickory Dock – URL: <https://www.lovelylanguage.ru/for-kids/english-songs/374-hickory-dickory-dock>. (Дата звернення: 16.10.2021)

41. Linkin Park. A Place for My Head [Электронный ресурс] – URL: <https://genius.com/Linkin-park-a-place-for-my-head-lyrics>. (Дата звернення: 16.10.2021)
42. Poetry By Heart [Электронный ресурс] – URL: <https://www.poetrybyheart.org.uk/poems/my-mistress-eyes-are-nothing-like-the-sun/>. (Дата звернення: 16.10.2021)
43. "RULES AND REGULATIONS " DE LEWIS CARROLL [Электронный ресурс] – URL: <http://moicani.over-blog.com/article-rules-and-regulations-de-lewis-carroll-41393086.html>. (Дата звернення: 16.10.2021)
44. SCHOOL LIFE. SONNET [Электронный ресурс] // Power Poetry – URL: <https://powerpoetry.org/poems/school-life-sonnet>. (Дата звернення: 16.10.2021)
45. Songs & Rhymes From England [Электронный ресурс] – URL: <https://www.mamalisa.com/?t=es&p=3445>. (Дата звернення: 16.10.2021)
46. “WHAT IS SWEETER?” – A POEM [Электронный ресурс] – URL: <https://agora.xtec.cat/ceip-pau-casals-montmelo/general/what-is-sweeter-a-poem/>. (Дата звернення: 16.10.2021)

ДОДАТКИДодаток А
Jingle Bells

Dashing through the snow
In a one-horse open sleigh,
O'er the fields we go,
Laughing all the way.
Bells on bob-tails ring,
Making spirits bright.
What fun it is to ride and sing
A sleighing song tonight, oh!
Jingle bells, jingle bells,
Jingle all the way.
Oh what fun it is to ride,
In a one-horse open sleigh. (2)
Now the ground is white,
Go it while you're young.
Take the girls tonight,
Sing this sleighing song.
Get a bobtailed bay,
Two forty for his speed,
And hitch him to an open sleigh,
And you will take the lead.
Oh, jingle bells, jingle bells,
Jingle all the way.
Oh! what fun it is to ride,
In a one-horse open sleigh, hey! (2)

Додаток В
Into the Unknown з мультфільму “Холодне серце”

I can hear you but I won't
Some look for trouble while others don't
There's a thousand reasons I should go about my day
And ignore your whispers which I wish would go away
You're not a voice
You're just ringing in my ear
And if I heard you, which I don't
I'm spoken for I fear
Everyone I've ever loved is here within these walls
I'm sorry, secret siren, but I'm blocking out your calls
I've had my adventure, I don't need something new
I'm afraid of what I'm risking if I follow you
Into the unknown (3)
What do you want? 'cause you've been keeping me awake
Are you here to distract me so I make a big mistake?
Or are you someone out there who's a little bit like me?
Who knows deep down I'm not where I'm meant to be?
Every day's a little harder as I feel my power grow
Don't you know there's part of me that longs to go
Into the unknown (3)

Додаток С

Пісня “*When Will My Life Begin*” з мультфільму “Рапунцель”.

7 AM, the usual morning lineup:

Start on the chores and sweep 'til the floor's all clean,

Polish and wax, do laundry, and mop and shine up

Sweep again,

And by then

It's like 7:15.

And so I'll read a book or maybe two or three

I'll add a few new paintings to my gallery

I'll play guitar and knit, and cook and basically

Just wonder when will my life begin?

Then after lunch it's puzzles and darts, and baking

Paper mache, a bit of ballet and chess

Pottery and ventriloquy, candle making

Then I'll stretch,

Maybe sketch,

Take a climb, sew a dress!

And I'll reread the books if I have time to spare

I'll paint the walls some more, I'm sure there's room somewhere.

And then I'll brush and brush, and brush and brush my hair

Stuck in the same place I've always been.

And I'll keep wonderin' and wonderin', and wonderin', and wonderin'

When will my life begin?

Tomorrow night the lights will appear

Just like they do on my birthday each year.

What is it like out there where they glow?

Now that I'm older, mother might just let me go.

Додаток D

Пісня "Perfect" від Еда Ширана

I found a love for me
Darling, just dive right in and follow my lead
Well, I found a girl, beautiful and sweet
Oh, I never knew you were the someone waiting for me
'Cause we were just kids when we fell in love
Not knowing what it was
I will not give you up this time
But darling, just kiss me slow
Your heart is all I own
And in your eyes you're holding mine
Baby, I'm dancing in the dark
With you between my arms
Barefoot on the grass
Listening to our favourite song
When you said you looked a mess
I whispered underneath my breath
But you heard it,
Darling, you look perfect tonight
Well, I found a woman, stronger than anyone I know
She shares my dreams, I hope that someday I'll share her home
I found a love to carry more than just my secrets
To carry love, to carry children of our own
We are still kids but we're so in love
Fighting against all odds
I know we'll be alright this time
Darling, just hold my hand
Be my girl, I'll be your man
I see my future in your eyes

Додаток Е

“Complicated” by Avril Lavigne

Chill out, what ya yellin' for?
Lay back, it's all been done before
And if, you could only let it be, you will see
I like you the way you are
When we're driving in your car
And you're talking to me one on one, but you become
Somebody else
'Round everyone else
You're watching your back
Like you can't relax
You try to be cool
You look like a fool to me
Tell me
Why'd you have to go and make things so complicated?
I see the way you're acting like you're somebody else
Gets me frustrated
Life's like this, you
And you fall, and you crawl, and you break
And you take what you get, and you turn it into
Honesty and promise me I'm never gonna find you faking
No, no, no
You come over unannounced
Dressed up like you're somethin' else
Where you are and where it's at you see
You're making me
Laugh out when you strike your pose
Take off all your preppy clothes
You know you're not fooling anyone

When you become
Somebody else
'Round everyone else
You're watching your back
Like you can't relax
You try to be cool
You look like a fool to me
Tell me
Why'd you have to go and make things so complicated?
I see the way you're acting like you're somebody else
Gets me frustrated
Life's like this, you
And you fall, and you crawl, and you break
And you take what you get, and you turn it into
Honesty and promise me I'm never gonna find you faking

Додаток F

“Someone Like You” by Adele

I heard that you're settled down
That you found a girl and you're married now
I heard that your dreams came true
Guess she gave you things, I didn't give to you
Old friend, why are you so shy?
Ain't like you to hold back or hide from the light
I hate to turn up out of the blue, uninvited
But I couldn't stay away, I couldn't fight it
I had hoped you'd see my face
And that you'd be reminded that for me, it isn't over
Never mind, I'll find someone like you
I wish nothing but the best for you, too
"Don't forget me, " I beg
I remember you said
"Sometimes it lasts in love, but sometimes it hurts instead" (2)
You know how the time flies
Only yesterday was the time of our lives
We were born and raised in a summer haze
Bound by the surprise of our glory days
I hate to turn up out of the blue, uninvited
But I couldn't stay away, I couldn't fight it
I had hoped you'd see my face
And that you'd be reminded that for me, it isn't over
Nothing compares, no worries or cares
Regrets and mistakes, they're memories made
Who would have known how bittersweet this would taste?